

מאמר
וארא גו' – ה'תשכ"ו

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ וארא, מבה"ח שבט, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתים לבריאה

לעילוי נשמת

האשה החשובה מרת גיטא ע"ה

בת הרה"ח ר' יחיאל יוסף ע"ה ריבקין

אשת הרה"ח ר' יהודה ליב ע"ה צייטלין

נפטרה ש"פ וישב, כ"א כסלו ה'תשע"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס לקראת יום השלשים כ"א טבת

על ידי ולזכות יבדלחט"א

בני' ובנותי' וכל יוצאי חלצ'י

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

בסביבה אשר מתנוודדת היא ותלוי באויר, מפני האכזבה בכל האידאלים והשיטות השונות ומשונות, עליהם ביססו השקפת עולמם, מפני עשר ועשרים שנה.

אוסף עוד נקודה, אשר אף שלעת עתה, לא תתקבל בבניה והשגה, אבל בדוקה ומנוסה היא, לסייע את האדם במלחמתו עם היצר, והוא, אשר יתחיל כל יום עבודה שלו, ז.א. כל יום מששת ימי החול, בהפרשת פרוטות אחדות לצדקה, לסייע לפני בפרנסתו ובפרנסת ב"ב, ובמדתו של בורא עולם, שהיא מדה כנגד מדה, אלא שכמה פעמים ככה, יתוסף בהסיוע מלמעלה במלחמתו האמורה שלו. כן מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו, והמזוזות בדירתו, שתהיינה כולן תמימות כדרוש.

בטח למותר להוסיף, אשר באם יש לו שאלות בהאמור, או גם קושיות, יכול לכתוב, [נ]יכול לכתוב בכל לשון ובכל סגנון הנוח לו יותר, אף אם לפעמים מתעכב המענה לרוב הטרדות, אשתדל לענות בהקדם האפשרי.

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אשר מנהג ישר בהנהלת מלחמה הוא, שבני הצבא היוצאים לקרב, צועדים בימא"ר של נצחון ושמחה, שלכאורה אינו מובן, ע"פ הידוע, דאל יתהלל חוגר כמפתח, אלא שגם זה מתכסיסי נצחון המלחמה, הבטחה המוחלטת בנצחון והתחלת הקרב בשמחה דוקא, וככל הדברים האלה הוא גם במלחמת היצר.

בברכה שיתחיל תיכף בפעולה האמורה וההצלחה תלויה בדרכו זו.

©

Published and Copyright 2012 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2012

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה סה"ש תש"ט ס"ע 323 ואילך. וש"נ.
דאל יתהלל חוגר כמפתח: מלכים-א כ, יא.

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חנה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חנה בת לאה רייזל

מטבע בני אדם, אשר לפעמים קרובות, קשה עליו הקפיצה מן הקצה אל הקצה, ובכדי להקל העבודה האמורה, מתחילים צעד אחר צעד, אבל בתוקף הדרוש, מבלי לסוג אחר, אפילו צעד אחד ואפילו רק באופן זמני.

אלא שכיון שהאדם בעל שינויים הוא, וגם הכחות המנגדים לו, לפעמים במצב נחיתות עמדה, ולפעמים מתגברים, וזה גורם לנסיגה אחר בעל כרחו (עכ"פ כפי שנדמה להאדם) אל יפול לבו עליו ח"ו, כי אין זה אלא נפילה לרגע קטן, ובידו לעלות בתוספת עליו, מוסיף והולך מוסיף ואור.

ומובן וגם פשוט, שתקל העבודה בהשבה, באם תיכף ומיד, יתחבר ויתידד עם אנשים שומרי תורה ומצוה, והולכים בדרך החיים מתאים לזה, שהרי הרבה חברות עושה, וכל אדם מושפע הוא במדה מסוימת, והרי שינוי הסביבה וחוג הידידים הקרובים, ברוב הפעמים, תלוי אך ורק ברצונו הטוב של האדם עצמו, ושינוי זה יכול להעשות גם בפעם אחת, ואפילו באם מסיבות חיצוניות, מוכרח להמשיך בפגישה עם הידידים בעבר, ובהמשך להאמור במכתבו, אשר קיר אטום מימין ומשמאל, הסטרא אחרא שולט בכפה, – אין זה אלא מפיתויי היצר, אשר בשקר יסודם, כי המציאות היא הפכית לגמרי אשר השם יתברך הוא לא רק בורא העולם, כי אם גם מנהיגו בכל עת ובכל רגע, שליטה שלימה בלתי מוגבלת, אלא שלפעמים, כהודעת תורתנו תורת חיים, מנסה ה"א אתכם, הישכם אוהבים וגו'.

בהנוגע לפועל, ככתוב לעיל, לא ידרוש מעצמו, אשר בין רגע יהפך לאיש אחר, הן במעשה והן במחשבה ורגש לבבי, כי אם יתחיל באותו השטח התלוי בהחלט רק בו, ז.א. עשיותיו בפועל, שתהיינה על תומת השולחן ערוך, לא רק בשבתות וימים טובים, כי אם בחיים היום יומים, ושיחותיו עם אלו ההולכים בדרך התורה, אשר לפניהם יציע פרטי התכונה שלו והספיקות, והם יבארוהו, בודאי שישנו השקפת עולמו ומהלך המחשבה שלו, במשך זמן לא ארוך, והעשי בפועל, כשתהי' מתאימה להשקפה הרצוי' גם זה יועיל ויקדים לשינוי המחשבה, רגשות הלב והנחות השכל,

ועוד הערה להוסיף, אשר דוקא בתקופתנו זו, רבת הזעזועים ושינוי ערכין מהקצה אל הקצה, ואשר כל זה הביא לקושיות חדשות, בהנוגע להשגחה פרטית, נצחון הצדק והיושר וכו', הרי למרות כל זה, רבים וכן חשובים מבני עמנו, ובעיקר מאלו, אשר אין הם בושים להודות על שגיאה וטעות, חזרו למקור מחצבתם, חיים על פי התורה והמצוה, ועד לדקדוק קל של דברי סופרים, ורק אחרי זה, מרגישים את עצמם מבוססים ומיוסדים, ועומדים איתן בחייהם,

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וארא, מבה"ח שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה – את המאמר ד"ה וארא גו' שנאמר בהתוועדות ש"פ וארא, ראש חודש שבט, ה'תשכ"ו, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – שני מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש – מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב כ"ד טבת, ה'תשנ"ב
ברוקלין, נ.י.

בס"ד. ש"פ וארא, ראש חודש שבט, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

וארא אל אברהם וגו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם וגו' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וגו' וידעתם כי אני הוי'. ומדייק בזה אדמו"ר הזקן בהדרוש הידוע בשם "דער פרומער וארא" (שנדפס עוד בחיי רבינו הזקן², ובתוספת הגהות וביאורים וקיצורים מהצ"צ, כפי שנדפס באוה"ת³), דצריך להבין, הלא גם אצל האבות כתיב וירא אליו הוי'.

ב) ומקדים לבאר, דהנה כתיב⁴ כי לא ידח ממנו נדח, ומבואר בספרים⁵ שזה הי' ענין גלות מצרים בחומר ובלבנים, שהם היו גלגול דור הפלגה, שהם היו נשמות גבוהות, וחטאו באמרם הבה נלבנה לבנים גו' נבנה לנו עיר ומגדל גו'⁶, וחשב מחשבות לבלתי ידחו, ע"כ הביאם בגלגול גלות מצרים, ותקנו זה ע"י עבודה קשה בחומר ובלבנים כו'. ומ"ש לא ידח ממנו נדח, ממנו דייקא, היינו, שכל הניצוצין שבכל הנפשות מישראל סופן לאשתאבא⁷ בגופא דמלכא כו'.

אך איך תוכל הנפש שהיא בכחי גבול ונברא לאשתאבא בגופא דמלכא א"ס ב"ה להיות לאחזדים ממש, הרי זה ע"י התומ"צ שהם לבושים לנשמת האדם שעל ידם תוכל להתאחד באלקות ביחוד גמור. וכמבואר בזהר⁸ על הפסוק⁹ ואברהם זקן בא בימים, באינון יומין עילאין כו', שהם

(1) ריש פרשתנו (וארא ו, ג"ז).

(2) בתורה אור דפוס לעמבערג שנת תור"ה (ז, ב ואילך). ולאח"ז — במאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה ח"א ע' רלח ואילך. שם בהוספות ע' 26 (בהוצאת תשמ"ט). וראה אודות מאמר זה — רשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בספר השיחות תורת שלום ע' 86. "התמים" חוברת ח ע' ז [שפ, א]. שיחת ש"פ וארא תשי"ב (תורת מנחם התועדויות תשי"ב ח"א ע' 274).

(3) ריש פרשתנו (ע' קיט ואילך).

(4) שמואל-ב יד, יד (ושם: לבלתי ידח ממנו נדח). וראה תניא ספ"ט. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.
(5) פע"ח שער חג המצות פ"א. של"ה במסכת פסחים קסד, א.
(6) נח יא, ג"ד.
(7) זח"א ריז, ב.
(8) ח"א רכד, א. קכט, א. וראה תו"א חיי שרה טז, א. משפטים עו, ג. עט, ב. ד"ה ואברהם זקן תשל"ח (תו"מ סה"מ חשון ע' שז ואילך).
(9) חיי שרה כד, א.

ב

ב"ה, י"א אייר תשי"ט
ברוקלין.

מר ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מדי אייר, בו כתב ר"פ מאשר עבר עליו, על השפעת הסביבה הזרה למסורת, ולא רק הסביבה סתם, כי אם גם המשפחה, על הנהגתו ואורח חייו וכו'. ושואל הדרך לחזור לצור מחצבתו, בזמן שהמכשולים מסביב הם רבים וכו'.

והנה רואים בטבע בני אדם, שכאשר מובטחים בהצלחת השתדלות ויגיעה באיזה שטח שיהי, משתדלים ופועלים בזה במרץ יותר, ובבטחה ובשמחה יותר, ולכן אקדים להצעת, את המובא בכ"מ בתורתנו תורת חיים, אשר הובטחנו, שבל ידח — ח"ו — ממנו (מהקב"ה) נדח, ז.א. שאפילו זה, שהתורה מעידה עליו אשר נדח ממקומו ומגזעו, מובטח, אשר סוף סוף יחזור למקורו ושרשו, אלא שמובן, שלפעמים מתארך הדבר, ולפעמים בא במהרה, וכן בהנוגע לתוקף ההשתדלות וכמותה, אבל התוצאה מובטחה בהחלט,

ולא עוד, אלא שהסיוע היותר גדול הוא מנקודת הנפש הפנימית, הבאה בירושה מדור לדור, עשיריות דורות של אבות ואבות זקנים, שומרי תורה ומצוה, אשר כל חייהם, חיו באורח חיים של תורתנו תורת חיים, ותכונת ההורים באים בירושה, ונחרטים בנפש יוצאי חלציהם, ובפרט תכונות כאלו שנחקקו ונתחזקו, כאמור לעיל דור אחר דור ועד לעשיריות דורות, ז.א. אשר כשהאדם מתחיל בהשתדלות לחזור לגזע מחצבתו בהנוגע למעשה ודבור וכיו"ב, אשר לכאורה פעולות חיצוניות הן, בה בשעה מתעוררת ביתר שאת וביתר עז, הפעולה בכיוון זה, מפנימיות הנפש, הנקודה שקבלה בירושה כנ"ל, שהפעולות ממשכיכים יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, סוף סוף מצחצחות את הגוף ונפש הבהמית, אשר לא לבד שלא יסתיר ויעלים על אור הנפש, ונקודת ירושת אבות, אלא שעוד יסייע בבהירות אור זה, עד אשר יחדור את כל החיים, בחיים היום יומיים, משעת קומו משנתו בבקר ולמשך כל כד' שעות המעת לעת.

ב

שבל ידח .. ממנו .. נדח: ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

מנקודת הנפש הפנימית, הבאה בירושה: ראה תניא פי"ח.

הוספה

ב"ה ט"ז לחדש חשוון ה'תש"ג

כבוד הרה"ג הנודע לתהלה, העוסק בצצ"ב,
הנדיב המהולל וכ"י מוהר"ר צבי הירש נ"י
מאנישעוויץ,
143 בעי סט., דזשערסי סיטי, נ.דזש.

שלום וברכה!

בשמעי ע"ד גודל התענינותו במוסדות החנוך וכי התענין בלוח אשר זה
לא כבר הופיע בע"ה ע"י המרכז לעניני חנוך, הנני שולח לכת"ר עקז' מהלוח.

הלוח הזה עשה רושם כביר בעולם מוסדות החנוך, וכ"כ רבו עליו
הקופצים, עד שבקרוב תופיע אי"ה מהדורה שני של הלוח הזה. ובטוחים אנו
אשר גם כת"ר יווכח מגודל תועלתו וירצה להפיצו בין מוסדות החנוך אשר
השפעתו מגיעה אליהם.

אם כת"ר מתענין לקבל גם שאר עניני דפוס שיו"ל ע"י המל"ח, וכן
החוברת החדשית בעד בני הנעורים המופיעה זה שנה באידית ואנגלית, בודאי
יודיענו ונשלח לו, ובטח ימצא בהם ענין רב.

בכל אותות הכבוד וברגשי ברכה,

הרב מנחם שניאורסאהן,

יו"ר ועד הפועל

א

בלוח אשר זה לא כבר הופיע כ"י: לשנת ה'תש"ג; והוא "לוח שנתי — אנגלית — אוצר
בלום של ידיעות, מאמרי חז"ל, דינים ומנהגים, חידות וכו', שוה לכל נפש, וביחוד לתלמידי
בתי התלמוד-תורה וישיבות: ענציקלופדי בועיר אנפין" (מתוך "סקירה קצרה" על המל"ח —
חורף תש"ג. נעתקה במבוא לאג"ק ח"א ס"ע 18 ואילך). וראה מבוא לאג"ק אדמו"ר מהור"י צ
ח"ז ע' 7 ואילך (ע"ד עריכתו ע"י רבינו). אג"ק ח"א אגרת כט (ס"א). ל. לא (ס"ד). לו (ס"ד).
מ (ס"ג). ועוד.

רושם כביר .. רבו עליו הקופצים: ראה גם אג"ק שם אגרת כט.

מהדורה שני של הלוח הזה: ראה גם אג"ק שם אגרת לו.

החוברת החדשית .. באידית ואנגלית: "שמועסן מיט קינדער און יוגנד" (אידית), "טאָקס
ענד טיילס" (אנגלית).

יו"ר ועד הפועל: מרכז לעניני חנוך.

הלבושים דתומ"צ, ועז"נ¹⁰ ימים יוצרו גו', שזהו מספר הימים שניתנו
לכל אחד מן השמים כפי שיעור הלבושים הצריכים לשורש נשמתו כו'.

אך אין כל אדם זוכה שיהיו כל ימיו שלמים ולא יחסר בהם אפילו שעה
א' ורגע א'. והעצה לזה היא כמארז"ל¹¹ להיות כל ימיו בתשובה,
וענין התשובה הוא מלשון בושה, והיינו, שכאשר יתבונן ויעמיק שכלו
בגדולת ה', אשר הוא ממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמי' כלא חשיב, ואיך הוא
עומד עליו ורואה במעשיו כו', אזי יפול עליו הבושה ממנו ית'. ובענין
זה יש ריבוי מדריגות עד רום המעלות כו', וכל מה שהאדם עולה
בהשגתו בגדולת א"ס ב"ה, תקטן בעיניו מעלת עבודתו כו', וירגיש שהוא
רחוק מה' בתכלית, ולכן יתבייש ביותר ממנו ית'. וזהו מ"ש¹² ולנו בוש
הפנים, דקאי על כל אחד מישראל, גם צדיקים, שגם אצלם שייך המעמד
ומצב דנדה, מצד עצם הענין דירידת נשמתו למטה, לבירא עמיקתא¹³,
תמורת היותה חצובה מתחת כסא הכבוד¹⁴, ועם המלך במלאכתו ישבו
שם¹⁵, שלכן הנה גם בהיותו למטה בתכלית הביטול, כמ"ש¹⁶ ונחנו מה,
הרי סוכ"ס ישנה מציאות שעלי' אומרים ונחנו מה, וכיון שהאמת היא
שאלקות היא אמיתית המציאות, הרי המציאות שלו היא ענין של שקר,
היפך האמת, ומזה נעשה אצלו ענין הבושה ממנו ית', ועד שמרגיש את
עצמו כמו עני ואביון כפשוטו, שמתבייש ביותר, ומיד כשנוכח על מעמדו
ומצבו הנה בכה במר נפשו כו'¹⁷, כפי שהוא אצל כל אחד מישראל
ביוהכ"פ בתפלת נעילה. והו"ע יראת בושתי, שהיא המדריגה היותר נעלית
ביראה (למעלה גם מיראת הרוממות)¹⁸, וזהו ענין התשובה, שעל ידה
ממלא ומשלים את החסרון בהימים כו'.

ג) **וזהו** ענין גלות מצרים, דהנה, יש מצרים בקדושה, ומבחי' מצרים
דקדושה נמשך ונשתלשל עד שנעשה למטה בקליפה ערות
הארץ, דהיינו בחי' פגם הברית, שמטמאים אותו כו', כמ"ש¹⁹ אשר מצרים
מעבידים אותם. ולהעיר גם מהמוזכר לעיל (ס"ב) שבנ"י שהיו בגלות

(10) תהלים קלט, טז.	(15) דברי הימים א ד, כג. וראה ב"ר פ"ח,
(11) שבת קנג, א.	ז. רות רבה פ"ב, ג.
(12) דניאל ט, ז. וראה לקו"ת נצבים נא,	(16) בשלח טז, ז"ח.
ד.	(17) דרך חיים ה, ד.
(13) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.	(18) ראה תניא פמ"ג. סידור אדה"ז הערה
(14) פירוש שער א (שער עשר ולא תשע)	לתיקון חצות בשם הרב המגיד.
פ"ז.	(19) פרשתנו ו, ה.

מצרים היו גלגול דור הפלגה, והרי בדור הפלגה נתגלגלו הניצוצין של קרי שהוציא אדה"ר במשך ק"ל שנה²⁰. וענין יציאת מצרים הו"ע התשובה, שהו"ע הבושה בגלל שמרגיש ריחוקו מה' בתכלית, כנ"ל, ועי"ז יתעורר לצעוק אל ה' כו', ולהבטל ולהכלל באורו ית'. ועז"נ וידעתם כי אני הוי', שהו"ע ההתקשרות בשם הוי' שע"י התשובה, שאינה לפי ערך כללות עבודתו הקודמת כו'²¹.

(ד) **אך** צריך להבין מה שדרוש זה אמרו רבינו הזקן בפרשת וארא. ובהקדם מה שסיפר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע²² אודות רבינו הזקן, שבאיזה ענין ומדריגה שהתעסק, כן הי' מעמד ומצב נפשו הק', ומזה מובן כיצד הי' המעמד ומצב (וואָס האָט זיך אָפּגעטאַן) בעת שרבינו הזקן אמר את הדרוש וארא כו' ושמי הוי' כו' בענין כי לא ידח ממנו נדח, שהוצרך להיות מורא גדול בעת אמירת דרוש זה, "א בייזע חסידות, גאָר מורא'דיק". ולכאורה, מאמר כזה מתאים יותר שאמירתו תהי' בפרשת שמות, שבה מדובר אודות מעמדם ומצבם של בני' בהיותם בגלות ושעבוד מצרים, בעבודה קשה בחומר ובלבנים כו'. ומהו הטעם שמאמר זה נאמר בפרשת וארא, שבה מתחיל כבר ענין הגאולה, החל מהמכות שהכה ה' את מצרים, שאז כבר בטלה עבודה מאבותינו²³.

(ה) **ויובן** בהקדם משנת"ל (במאמר די"ט כסלו²⁴), שאף שהבירור שע"י שלמה הי' נעלה יותר מהבירור שהי' ע"י משה, שהרי²⁵ משה אמר קומה הוי' ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך²⁶ [ולא כמו דוד (שהכין את כל הענינים שבאו אח"כ אצל שלמה בפועל ובגלוי, כמ"ש²⁷ הכל בכתב מיד הוי' עלי השכיל) שאמר קומה הוי' למנוחתך²⁸], והיינו, שאע"פ שהבירור הי' ע"י נסיעת הארון (ולא באופן טבעי, כמו אצל יהושע), הנה גם לאחרי הבירור נשאר עדיין מנגדים, אויבך ומשנאיך, אלא שהיו באופן דיפוצו וינוסו, משא"כ שלמה, שבימיו קיימא סיהרא באשלמותא²⁹, כתיב ביי"ט³⁰ וישב שלמה על כסא הוי', שישב במקומו

(25) ראה המשך תעריב ח"ב ע' תשעד.

(26) בהעלותך י, לה.

(27) דברי הימים-א כח, יט.

(28) תהלים קלב, ח.

(29) ראה זח"א קנ, א. רכה, ב. שמו"ר

פט"ו, כו.

(30) דברי הימים-א כט, כג.

(20) פע"ח ושל"ה שם.

(21) ע"כ תוכן המאמר.

(22) ספר השיחות תורת שלום שם.

(23) ר"ה יא, רע"א. וראה לקו"ש חט"ו ע'

34 הערה 18.

(24) ד"ה פדה בשלום ס"ח-ט (לעיל ע')

202 ואילך).

(ט) **וכל** זה מודגש עוד יותר עתה, שנשאר כמה ימים לביאת משיח, ולכן מפיצים (מ'גיסט) חסידות בריבוי, החל מהביכלאך של רבינו הזקן, וכן הביכלאך של הצמח צדק, שהשנה היא שנת המאה להסתלקות-הילולא שלו, שמדפיסים לאחרונה, ועד לדרושי רבינו נשיאנו, שע"ז מאירים את החושך כו'²⁶, ועד שזוכים לביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

כו⁶³, אבל אעפ"כ, היתה אצלו איזה נגיעה כו', מצד התקשרותו עם בני", להיותו רועה ישראל, כמו רועה שרצונו להיות יחד עם צאן מרעיתו, וכפי שאמר הרה"צ מבארדיטשוב⁶⁴, שאי אפשר שיהי' בגן-עדן לבדו ח"ו ללא שאר בני". וכפי שמצינו אצל הרועה הראשון, יעקב (ששופרי' מעין שופרי' דאדה"ר⁶⁵ שתיקן חטא אדה"ר⁶⁶), שמצד עצמו הי' מוכן לגאולה, ואעפ"כ, כיון שהילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי, לכן הנה גם אצלו מוכרחת להיות ההנהגה באופן דאתנהלה לאטי גו' עד אשר אבוא גו'⁶⁷. ועד"ז מצינו אצל משה רבינו, שהוצרך להשאיר במדבר יחד עם דורו⁶⁸, שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבם⁶⁹. וכן ירמי' הוצרך לילך לגלות כדי להיות יחד עם בני דורו⁷⁰, והיינו לפי שרועה נאמן צריך לילך עם צאן מרעיתו, באיזה מקום שיהי' כו'. ומצד ההתקשרות של משה עם בני", הנה פעולת הגלות על בני" פעלה גם על משה רבינו שטען להקב"ה למה הרעותה לעם הזה. ועז"נ בהתחלת פרשת וארא, וידבר אלקים אל משה, דיבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה⁶² הרעותה לעם הזה⁷¹, באמרו, וארא אל אברהם וגו', חבל על דאבדין ולא משתכחין כו', שהאבות לא הרהרו אחר מדותי, ואתה אמרת למה הרעותה⁷², היינו, שעל זה הוצרך להיות ענין של ביטוש מלמעלה (מלמעלה דוקא, כי אלמלי הקב"ה עוזרו אין יכול לו⁷³), ע"ד מארז"ל⁷⁴ אעא דלא סליק בי' נהורא מבטשין לי' כו'. ולאחרי זה הי' יכול להתחיל ענין הגאולה כו'.

ועד"ז מובן בנוגע להדרוש הנ"ל שאמירתו היתה בפרשת וארא דוקא, דהנה, תוכן הדרוש בעניני פרומקייט כו' (כפי שנקרא "דער פרומער וארא") הו"ע הביטושים ברוחניות, ע"ד ענין הגלות והשעבוד בחומר ובלבנים כפי שהוא ברוחניות, בחומר דא ק"ו ובלבנים דא ליבון הלכתא כו'⁷⁵. ועי"ז הי' יכול להיות מעמד ומצב של גאולה, שאז יכולים לפעול באמירת הדרוש ענין שהיא מעין ודוגמת שלימות הבירור דלעת"ל, שגם הניצוצות שנתרחקו ונאבדו, יתעלו ויוכללו בקדושה.

במנוחה, ובדרך ממילא נתבטלה המציאות של האויב והשונא, ואדרבה כו', וכמ"ש³¹ ומלכת שבא שומעת את שמע שלמה גו' ותבוא ירושלימה בחיל כבד מאד וגו' [נדנוסף על פשטות הענין, אין מקרא יוצא מידי פשוטו³², הרי זה כולל גם את הניצוצות שבכל הדברים שהביאה מלכת שבא עמה], והיינו, שאפילו שמע שלמה (לא רק ענין הראי', אלא אפילו ענין השמיעה) פעל בהניצוצות שיתעוררו ויומשכו לקדושה, בדוגמת אבוקה שמושכת אלי' כל ניצוץ אש, מ"מ³³, הנה גם בימי שלמה נתבררו רק הניצוצות שהם עדיין במדריגת הקדושה, היינו שהם במציאות אש, ולכן נמשכו אל האבוקה, אבל עדיין נשארו ניצוצות שנאבד מהם לגמרי אור הקדושה, וע"ד המבואר במק"א³⁴ דמ"ש בסש"ב³⁵ שבג' קליפות הטמאות אין בהם טוב כלל, אין הכוונה שאין בהם שום ניצוץ כלל, שהרי אי אפשר להיות קיום שום דבר בלי איזה ניצוץ טוב, אלא שהניצוץ נתרחק ונחשך לגמרי (כמ"ש³⁶ נר רשעים ידעך, היינו, שהנר (הניצוץ) שנמצא ברשעים כבה ואינו במציאות אש, ולכן אין ביכולת האבוקה למשכו), ועד שנעשה כמו רע, וכפי שמצינו³⁷ דוגמא לזה בנגלה דתורה, שיש אופן שהיתר נהפך להיות איסור, וכמו חתיכה עצמה נעשה נבלה כו'³⁸, הנה ניצוצות כאלו לא נתבררו בימי שלמה. וענין זה יתחדש לעתיד לבוא דוקא, כמ"ש³⁹ את רוח הטומאה אעביר מן הארץ, וכתיב⁴⁰ אז אהפוך אל עמים גו', היינו שהרע יהפך לטוב, הנה גם הניצוצות שנאבד מהם אור הקדושה לגמרי עד שנעשו כמו רע, יתבררו ויתעלו ויוכללו בקדושה.

(ו) **אמנם** אף שנת"ל שתכלית השלימות דבירור הניצוצות יהי' לעתיד לבוא דוקא, וכמ"ש⁴¹ ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, היינו, לא רק הנדחים, שפירוש נדח הוא שישנה מציאותו אלא שנמצא מרחוק, אלא אפילו האובדים, שכבר נאבדו לגמרי⁴², ואעפ"כ הנה גם הם יבואו וישתחוו להוי' בהר הקודש בירושלים, בחי' שלימות היראה⁴³, מ"מ, הרי ידוע שכל הגילויים דלעתיד לבוא תלויים

(71) פרש"י ריש פרשתנו.

(63) ראה גם אוה"ת ואתחנן ע' סה.

(72) פרש"י שם (ו, ט).

(64) ראה גם שיחת ש"פ יתרו הישי"ת

(73) סוכה נב, ריש ע"ב. קידושין ל, ב.

(תורת מנחם הישי"ת ע' 11).

וראה תניא פי"ג.

(65) ב"מ פד, א.

(74) זח"ג קסח, א. הובא ונתבאר בתניא

(66) תניא אגה"ק ס"ז.

רפכ"ט.

(67) וישלח לג, יג-יד.

(75) זהר ח"א כז, א. ח"ג קנג, א. וראה

(68) ראה תנחומא חוקת י.

תו"א ר"פ שמות.

(69) בהעלותך יא, כא.

(70) ראה פסיקתא רבתי פכ"ז.

(37) ראה סה"מ תרס"ה ע' קד.

(31) מלכים"א י, א"ב.

(38) חולין ק, א. קח, א.

(32) שבת סג, א.

(39) זכרי' יג, ב.

(33) ראה המשך תער"ב שם ע' תשסט

(40) צפני' ג, ט.

ואילך.

(41) ישעי' כז, יג.

(34) ראה סה"מ עת"ר ע' קג ואילך.

(42) ראה לקו"ת דרושים לר"ה ס, א.

(35) ספ"א.

(43) ראה לקו"ת פקודי ד, א.

(36) משלי יג, ט. כד, כ. איוב כא, יז.

במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות⁴⁴, והיינו, שנעשים על ידם. ולהעיר, שענין זה מרומז בלשון "לעתיד לבוא" גופא, שהרי כל מציאות העתיד מתייחסת אל העבר, ולולי העבר לא שייך העתיד. וזהו גם מה שמצינו שכאשר רבינו הזקן מבאר בתניא⁴⁵ מעלת הגילויים דלעתיד לבוא, ה"ה מוסיף "וגם כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה כדכתיב⁴⁶ אתה הראת כו' בראי' חושיית כו'", כי, דוקא מצד זה שכבר הי' לעולמים מעין זה בעבר, יכול להיות כן גם בעתיד. וזהו גם מ"ש⁴⁷ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, והיינו, שאע"פ שלעת"ל יהיו נפלאות אפילו לגבי יצי"מ⁴⁸, מ"מ, מעלת הנפלאות דלעת"ל יכולה להיות רק לאחר וצ"י שהיו תחילה ימי צאתך מארץ מצרים. וזהו גם מה שכל הענינים דלעתיד לבוא הם בהמשך להעבר, שנעשים ע"י עבודתם של בני, ועד שאין לך ענין שנמשך מלמעלה מבלי שיהי' בו תפיסת ידו של איש ישראל (עס קען ניט זיין אַז אַ איד זאָל ניט צולייגן צו דעם אַ האַנט). ומזה מובן, שגם שלימות הבריור דלעת"ל בנוגע לניצוצות שנאבדו כו', צריך להיות מעין ודוגמא לזה במעשינו ועבודתינו עתה. ויש לומר, שזהו גם מה שמצינו שכאשר רבינו הזקן מבאר בתניא⁴⁹ אודות ענינים בלתי רצויים שמג' קליפות הטמאות לגמרי, שהם אסורים וקשורים בידי החיצונים לעולם, ואין עולים משם עד כי יבוא יומם ויבולע המות לנצח, כמ"ש³⁹ ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ה"ה מוסיף "או עד שיעשה תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו כזכיות", כיון שצריך להיות מעין זה גם במעשינו ועבודתנו עתה.

(ז) **וע"פ** משנת"ל (במאמר די"ט כסלו⁵⁰) שהעלאת הניצוצות שנתרחקו ונאבדו כו' קשורה עם הענין דחסידין יברוכה⁵¹, שחסידין ממשיכים בחי' פנימיות עתיק עד לבחי' מלכות דמלכות, יש לומר, שענין זה נעשה בכללות ע"י גילוי תורת החסידות [וכמשנת"ל (במאמר די"ט כסלו⁵²) שבתורה גופא שעל ידה נעשה הבריור בדרך ממילא, בדרך מנוחה, הנה בפרטיות יותר יש אופן שהוא כמו יציאת המלך ממקומו והליכתו למקום האויב (שאז נעשה רק יפוצו אויבך וינוסו משנאיך, ולא

באופן שבטלים לגמרי), שזהו כללות הענין דנגלה דתורה, שאף שזהו דבר הוי', הלא כה דברי כאש⁵³, מ"מ, ה"ה יורדת ומתלבשת בענינים גשמיים, כמו המחליף פרה בחמור וכיו"ב, ומתעסקת בענינים של טוב ורע, ועד לטענות של שקר כו'. משא"כ פנימיות התורה, שהיא בחי' עץ החיים, כדאייתא ברע"מ⁵⁴, ומבואר בארוכה באגה"ק⁵⁵ לבעל הגאולה, הנה על ידה נעשה שלימות הבריור בדרך מנוחה (קומה הוי' למנוחתך), ועד לקיום היעוד אז אהפוך אל עמים גו', ובפרט עי"ז שתורת החסידות גופא עוסקת בביאור ענין בירור והעלאת ניצוצים אלו שנתרחקו ונאבדו כו', כמו בהדרוש וארא הנ"ל ("דער פרומער וארא") שמדבר בענין כי לא ידח ממנו נדח, ועד שנזכר בו גם ע"ד החטא הידוע כו', הנה זוהי העבודה בזמן הזה שהיא מעין ודוגמת ופועלת שלימות הבריור דלעת"ל, שגם הניצוצות שנתרחקו ונאבדו כו', יתעלו ויוכללו בקדושה.

(ח) **ועפ"ז** יש לבאר גם מה שהדרוש הנ"ל נאמר בפ' וארא דוקא, שבה מדובר אודות הגאולה, ולא בפ' שמות, שבה מדובר אודות הגלות וקושי השעבוד, כי, כדי שתוכל להיות אמירת דרוש כזה שענינו לפעול ענין שהוא מעין ודוגמת שלימות הבריור דלעת"ל, צריך להיות מעמד ומצב של גאולה.

ובהקדים שכללות ענין גלות מצרים שבפ' שמות, עם היותו מצד פרעה, הרי זה פעל ירידה כו' אצל בני. וכידוע הפירוש במ"ש⁵⁶ וירעו אותנו המצרים, דלכאורה, הול"ל וירעו לנו⁵⁷, אלא הפירוש הוא שעשו אותנו רעים וחטאים ללמוד ממעשיהם⁵⁸, והיינו, שהמצריים פעלו בבני"רע כזה שמצד עצמם לא היו שייכים אליו⁵⁹ (וכמו בגזירת פרעה וכל הבת תחיון⁶⁰, שאותם המצריים שאליהם נאמר⁶⁰ כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, הנה הם יחיו את בנות ישראל בדרך החיים של מצרים כו'⁶¹). ועד כדי כך, שענין הגלות פעל אפילו אצל משה רבינו, כפי שמסופר בס"פ שמות⁶² שמשה רבינו טען להקב"ה למה הרעותה לעם הזה. והענין בזה, שמצד משה רבינו לא שייך שענין הגלות יפעל עליו

(53) ירמי' כג, כט. וראה ברכות כב, א. (58) של"ה קסב, א. וראה גם ספר השיחות תרצ"ט ע' 324. (54) זח"ג ככד, ב. (59) סכ"ו. (60) תבוא כו, ו. (57) ראה זבח פסח להר"י אברבנאל בהגש"פ (פיסקא וירעו). (59) ראה לקו"ש ח"ו ע' 89. (60) שמות א, כב. (61) ראה לקו"ש ח"א ע' 111. (62) ה, כב.

(44) תניא רפ"ז. (45) פל"ו. (46) ואתחנן ד, לה. (47) מיכה ז, טו. (48) ראה אוה"ת נ"ך ח"א עה"פ (ע' תפז). (49) פ"ז. (50) סי"א-יב (לעיל ע' 205 ואילך). (51) תהלים קמה, יו"ד. (52) סו"ח. סי"ג (לעיל ע' 203 ואילך).